

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84079,Ciechanowski-Jan.html>
2022-09-30, 20:49

Ciechanowski Jan

CIECHANOWSKI Jan (3 V 1796, Warszawa – 26 I 1884, tamże), przemysłowiec, twórca polskiego przemysłu cementowego. Syn Jakuba i Anny z Ryxów.

Od ok. 1818 pracował w Komisji Przychodów i Skarbu Królestwa Polskiego, w 1834 awansował na sekretarza generalnego, następnie dyrektora kancelarii (1843), radcę stanu i dyrektora Wydziału Dochodów Niestających (1852). Z czynnej służby w skarbowości wycofał się w 1856. W 1860–65 był członkiem Rady Szczegółowej Opiekuńczej powiatu olkuskiego w guberni kieleckiej. Jako urzędnik wyjeżdżał do Anglii, Francji i Niemiec, gdzie zetknął się m.in., z technologią produkcji cementu portlandzkiego.

W 1835 C. zakupił majątki Grodziec k. Będzina i Parcze Górne wraz z folwarkiem Słowiki k. Olkusza. Rozpoczął własną działalność gospodarczą i w 1853 zbudował i uruchomił wytwórnię cementu naturalnego (tzw. romańskiego Parkera), zwanego Roman-cementem Ciechanowskiego, w osadzie Kozioł pod Sławkowem k. Olkusza. Była ona czynna do 1867 i zatrudniała około 50 osób. Cement w niej wytwarzany był udoskonalonym wapnem hydraulicznym. Nie zawierał wolnego wapna i nie wymagał procesu gaszenia.

Produkowano go poprzez wypał margli (wapieni zawierających ił) w piecu szybowym (opalanym drewnem a także węglem), a następnie mielono w młynie żarnowym. Po raz pierwszy znalazł szerokie zastosowanie do zapraw przy wznoszeniu budynku Ziemskiego Tow. Kredytowego w Warszawie.

C. eksploatował także odkrywkowo galman w okolicy Sławkowa w kopalniach „Kozioł” i „Leonidas”, a w 1867 rozpoczął wydobywanie kamienia wapiennego. Na początku lat 50. XIX w. przymierzał się również do wydobywania węgla kamiennego na terenie starej kopalni „Sławków”, jednak tego

zaniechał. 10 IX 1872 zakończył działalność w Sławkowie, sprzedając wszystkie grunty wraz z prawami do eksploatacji i poszukiwań minerałów.

C. rozpoczął także produkcję cementu portlandzkiego w Grodźcu, gdzie znajdowały się złoża wapieni marglistych oraz węgla kamiennego. Budowę zakładu kierował osobiście, korzystając z krótkiej współpracy z niemieckim inżynierem Potnym. W 1857 uruchomił tam fabrykę cementu portlandzkiego, pierwszą na ziemiach polskich i szóstą na świecie. Zatrudnił w zakładzie wielu specjalistów, np. K. Veitha, który został mistrzem w cementowni i przepracował w niej 58 lat. Pierwszym dyrektorem był E. Konarzewski, który pracował na tym stanowisku do 1877. W okresie zimowym praca w fabryce ustawała.

Pierwsza roczna produkcja w tej cementowni wyniosła 3000 beczek po 164 kg, to jest około 490 Mg. Dobra koniunktura sprawiła, że cementownię stale rozbudowywano i w 1860 osiągnęła ona produkcję 2460 Mg, w 1873 – 5420 Mg, a w 1884 – 11 200 Mg. Produkcja była oparta na dość prymitywnych piecach szybowych. Cement z fabryki w Grodźcu został użyty m.in. do budowy linii kolejowych: warszawsko-wiedeńskiej, warszawsko-bydgoskiej, Kraków–Lwów, studni pod filary mostu na Bugu pod Brześciem oraz do budowy twierdz Warszawskiego Okręgu Wojskowego. Produkt otrzymał wiele medali i wyróżnień na wystawach światowych, między innymi na wystawie petersburskiej w 1860, londyńskiej powszechnej w 1862 i moskiewskiej w 1865. W 1867 cementownia przystąpiła do Tow. Producentów Cegły, Wyrobów Glinianych, Wapna i Cementu w Niemczech, a w 1877 do Tow. Niemieckich Fabrykantów Cementu Portlandzkiego.

Syn C., Stanisław, po śmierci ojca prezes Grodzieckiego Tow. Kopalń Węgla, początkowo cementownię wydzierżawił, a w 1925 sprzedał belgijskiemu koncernowi Solvay.

Za zasługi na polu gospodarczym i skarbowości Królestwa Polskiego, C. otrzymał szlachectwo z herbem Skarbień (1842) oraz został odznaczony orderami: św. Stanisława IV klasy (1825), III klasy (1836) i II klasy (1846), św. Włodzimierza IV

klasy (1836) i III klasy (1853), św. Anny II klasy z koroną cesarską (1846), a także medalem za 20 lat nienagannej służby (1853).

SBTP (Cz. Srzednicki).

A. Balcerek, W. Kurdowski: *Piękna rocznica 150 lat przemysłu cementowego na ziemiach polskich*, „Cement – Wapno – Beton” 2007, nr 5; B. Ciepiela: *Grodziec znany i nieznan*, Sosnowiec 1997, s. 37–39; *Dzieje Sławkowa*, red. F. Kiryk, Kraków 2001; L. Ertel: *O użyciu cementu w ogólności i opis cementów krajowych*, Warszawa 1871; W. Kurdowski: *150 lat przemysłu cementowego na ziemiach polskich*, „Budownictwo – Technologie – Architektura” 2007, nr 3; M. Rudy: *Pochodzenie narodowe właścicieli kopalń węgla kamiennego na terenie Zagłębia Dąbrowskiego w XIX wieku*, [w:] *Regionalizm w szkolnej edukacji. Wielokulturowość Zagłębia Dąbrowskiego*, red. D. Rozmus, S. Witkowski, Sosnowiec 2009, s. 96–103; S. Srzednicki: *Początki polskiego przemysłu cementowego*, „Cement – Wapno – Beton” 2007, nr 5; M. Wirska-Parachoniak: *Wybrane zagadnienia z historii materiałów wiążących*, Kraków 1974; W. Wójcik: *Ciechanowscy*, [w:] *Zagłębiowskie rody*, red. M. Kisiel, P. Majerski, Sosnowiec 2008, s. 95–100; L. Zachuta: *150 lat cementu w Polsce*, Kraków 2007.

Andrzej J. Wójcik

[Poprzedni](#)
[Następny](#)